

บทที่ 4

ปัจจัยและกระบวนการกลายจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช เป็นคำลักษณนาม

ในบทนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนามซึ่งในที่นี้หมายถึง คำที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ คำลักษณนามไม่มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่แต่หมายถึงหน่วย และคำลักษณนามไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี และกล่าวถึงกระบวนการกลายจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม **ปัจจัย** ในที่นี้หมายถึง เหตุที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนาม ส่วน **กระบวนการ** หมายถึง วิธีการกลายจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม

ปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนาม

ปัจจัยที่ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนามมีทั้งปัจจัยที่เป็นปัจจัยทางภาษาซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางความหมาย และ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ และปัจจัยที่มิใช่ปัจจัยทางภาษาซึ่งได้แก่ ปัจจัยอุปลักษณะ

ปัจจัยทางภาษาคือปัจจัยเกี่ยวกับความหมายของคำและลักษณะทางวากยสัมพันธ์ ปัจจัยทางความหมายเป็นปัจจัยเกี่ยวกับความหมายประจำคำที่มีอยู่ในตัวคำนาม คำนามในภาษาไทยล้วนน่าอาจแบ่งตามความหมายแสดงปริมาณได้เป็น 2 ประเภทคือ คำนามประเภทที่ 1 ได้แก่ คำนามที่ไม่มีความหมายแสดงปริมาณในตัวคำนาม คำนามประเภทที่ 2 ได้แก่ คำนามที่มีความหมายแสดงปริมาณในตัวคำนาม คำนามประเภทที่ 2 นี้เป็นคำนามที่มีความหมายแสดงปริมาณ และมีความหมายแสดงความเป็นหน่วยแต่ละหน่วยอยู่ในตัวคำนามอย่างชัดเจน

คำนามที่ไม่มีความหมายแสดงปริมาณในตัวคำนาม เป็นคำนอกประเภท (generic) ของสิ่ง เช่นคำว่า "ปลา" เป็นคำนอกประเภทสัตว์ชนิดหนึ่งซึ่งเป็นสัตว์เลือดเย็น มีกระดูกสันหลัง อาศัยอยู่ในน้ำ มีหลายขนาดและรูปร่างลักษณะ (พจนานุกรมล้านนา-ไทย, 2534 : 737) คำว่า "ปลา" ไม่มีความหมายเจาะจงว่าเป็นปลาตัวใดตัวหนึ่งโดยเฉพาะ คำว่า ปลา เป็นเพียงชื่อของมโนทัศน์ (conceptual labels)

ฮุนดีอุส และโคลเวอร์ (1983: 181-4) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นต้องมีคำลักษณนามในภาษาไทยว่าเป็นเพราะคำนามในภาษาไทยไม่มีความหมายแสดงปริมาณ หรือแสดงการอ้างอิง (numerical or referential indications) อยู่ข้างในตัวคำนาม และคำนามมีอยู่เพียงรูปเดียว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวคำนามไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปเพื่อแสดงจำนวน หรือแสดงการเจาะจง (definiteness) ตัวอย่างเช่น ปลาวายอยู่ในแม่น้ำ คำว่า "ปลา" ไม่ได้แสดงจำนวนเอกพจน์หรือพหูพจน์ หรือแม้แต่แสดงการเจาะจงซึ่งสามารถตีความคำว่า "ปลา" เป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ได้ คำนามจึงมีลักษณะเป็นกลาง (neutral)

ฮุนดีอุสและโคลเวอร์ยังให้ข้อสังเกตเรื่องการนับ (counting) ด้วยว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้สัมพันธ์ในระดับมโนทัศน์ (level of concepts) การนับสัมพันธ์กับสิ่งที่มีลักษณะเป็นหน่วยแต่ละหน่วย (individual objects) ดังนั้น

ในการนับสิ่ง (เช่น ปลา) จึงเป็นการนับตัวปลาแต่ละตัว ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับ "ปลา" ที่เป็นชื่อของมรณทัศน์ ดังนั้นวิธีที่จะทำให้คำนามที่ไม่มีความหมายแสดงปริมาณ สามารถนับได้ก็ต้องอาศัยคำลักษณนามมาช่วยในการแสดงปริมาณให้ชัดเจนขึ้น ฮุนดิอุส และโคลเวอร์กล่าวด้วยว่า วิธีนี้เป็นวิธีที่พบทั่วไปในภาษาคาโรต

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คำนามประเภทที่ 1 นี้เป็นคำนามที่ไม่มีความหมายแสดงปริมาณ ด้วยเหตุนี้คำนามประเภทที่ 1 จึงต้องอาศัยคำนามประเภทที่ 2 มาช่วยในการแสดงปริมาณให้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

- (1) ยังมีเจ้าตน 1* ชื่อเจ้าองค์นงเบงกระฎุมพีเจ้าล้านช้าง

. . . (ตำนานพื้นเมือง, 101)

คำว่า เจ้า เป็นคำนามประเภทที่ 1 ซึ่งเป็นคำออกประเภท "กษัตริย์หรือผู้สืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์" และไม่มี ความหมายแสดงปริมาณเมื่อจะแสดงปริมาณต้องอาศัยการปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ ซึ่งได้แก่ "1" และปรากฏร่วมกับคำนามประเภทที่ 2 คือคำว่า "ตน" เพื่อให้คำนาม "เจ้า" สามารถนับได้

- (2) ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 ตเมื่อเอาสรักญาขยอยู่ถ้ำรักसानทีสสะ
ทั้ง 4 ชะแล (๑4)

คำว่า ท้าวจตุโลกบาล เป็นคำนามประเภทที่ 1 ซึ่งเป็นชื่อของ เทวดา และไม่มี ความหมายแสดงปริมาณ เมื่อจะแสดงปริมาณต้องอาศัยการปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณคือ 4 (คำว่า ทั้ง คือ คำหน้าคำแสดงปริมาณ) ในตัวอย่างนี้มีคำลักษณนาม "ตน" ปรากฏร่วมด้วยเพื่อช่วยในการแสดงปริมาณชัดเจนขึ้น

* จำนวน "1" ในที่นี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นคำแสดงปริมาณ

คํานามที่มีความหมายแสดงปริมาณในตัวคํานาม คํานามประเภทนี้เป็นคํานามที่มีรรถลักษณะที่บอกปริมาณตัวเองซึ่งอาจบอกปริมาณ "1" หรือ "2" คํานามประเภทนี้มีรูปลักษณะตายตัวซึ่งผู้พูดและผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ตรงกันเช่นคําวา "หัว" ของมนุษย์มีปริมาณเป็น "1" เท่านั้น คํานามประเภทนี้ได้แก่คํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชซึ่งโดยธรรมชาติอวัยวะและส่วนของพืชจะมีปริมาณอยู่ในตัวเอง และมีลักษณะเฉพาะ (unique) เช่น มนุษย์มีหน้า 1 หน้า มีขา 2 ขา หรือต้นไม้มีลำต้น 1 ลำต้น เป็นต้น ในระบบจำนวน (number system) ของภาษาบางภาษากันนาก "จำนวน" ออกเป็น 3 คือ เอกพจน์ ทวิพจน์ และพหูพจน์ โดยจำนวนทวิพจน์ต้องปรากฏในคํานามที่มีจำนวนสอง ตัวอย่างในภาษากรีกโบราณ (Ancient Greek) ใช้ทวิพจน์กับสิ่งเช่น ตา มือ เท้า ฯลฯ ซึ่งตามธรรมชาติเกิดขึ้นคู่ (Asher and Simpson, 1994: 2858) เช่นเดียวกับในภาษาสันสกฤต ทวิพจน์ใช้กับคํานามที่มีจำนวนสองเช่น ตา หู แขน ขา เป็นต้น (Saussure, 1966: 116) ลักษณะดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นความหมายแสดงปริมาณที่มีอยู่ตัวอย่างคํานามประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างคํานามที่มีความหมายแสดงปริมาณ

ก. คําเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่มีความหมายแสดง "จำนวน 1"

- (3) หน้าแห่งพระญาสุดตโรสมนี้ เบนอันงามนักรสมอดั่งดอกบัวบานนั้น (สุดต3.34)
- (4) หัวแห่งมหาสัตต์เจ้านั้นเกิดเบนอันเจ็บอันปวดมากนักรแล (จัม.23)
- (5) ต้นกล้วยอันดีกินลูก ทือคำ ต้น 2 เงินาฐี 4 เท้า (มัง, 52)

ข. คําเรียกอวัยวะที่มีความหมายแสดง "จำนวน 2"

- (6) ตารพธิสัตต์นั้นานชาตอันนี้หายประหมาดเท่าจอนาถนั้นแล เมื่อเบนกริหัตต์วันนั้น ตา^รพธิสัตต์เจ้าหายเท่าขาคนนั้นแล (จัม.23)

- (7) ตามแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้นเมื่ວัดณะอันเจียวงามสงสฐานเบนตั้ง
คู่แก้วมณี. . . (มว,159)

นอกจากคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชจะมีความหมายแสดงจำนวนที่เป็น
ลักษณะตามธรรมชาติของส่วนของร่างกายของมนุษย์และพืชแล้ว คำเรียกอวัยวะและ
ส่วนของพืชยังมีลักษณะเป็นหน่วยแต่ละหน่วย (individual objects) ที่อยู่ด้วย
ตัวของมันเอง และเราสามารถนับได้ เช่น สามารถนับ "นิ้ว" ของมนุษย์ได้ หรือนับ
"กิ่ง" ของต้นไม้ได้

การที่คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชมีความหมายแสดงปริมาณ และ
แสดงความเป็นหน่วยแต่ละหน่วยที่สามารถนับได้ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้คำนาม
เรียกอวัยวะและส่วนของพืชถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณนามเพื่อช่วยในการแสดงปริมาณ
ของคำนามประเภทที่ 1 ให้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่าง คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช
ที่มีความหมายแสดง "จำนวน 1" ถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณนามที่ช่วยในการแสดง
ปริมาณของคำนามประเภทที่ 1 ให้ชัดเจน

- (2) ท้าวจตุรโลกपालะทั้ง 4 ตนถือเอาสร้อยขอยู่ถ้ำรักสำราญที่สละ
ทั้ง 4 ขะแล (อ4)

ท้าวจตุรโลกपालะ เป็นคำนามประเภทที่ 1 ที่เป็นชื่อของเทวดา
คำว่า ตน เป็นคำนามประเภทที่ 2 ที่แสดง "จำนวน 1" ถูกนำ
มาใช้เป็นคำลักษณนามนับจำนวน "ท้าวจตุรโลกपालะ"

- (8) นัยยะ 1 พระญาหงส์นั้นคีติ มันจักกำหนด หงส์ 2 ตัวยอมคาบ
ท่อนไม้หื้อพระญาเขา (มุล3)

หงส์ เป็นคำนามประเภทที่ 1 ที่เป็นคำบอกประเภท
คำว่า ตัว เป็นคำนามประเภทที่ 2 ที่แสดง "จำนวน 1" ถูกนำ
มาใช้เป็นคำลักษณนามนับจำนวน "หงส์"

- (9) แม่นว่าแผ่นดินแต่ไม้สามต้นอยู่นั้นคือชุกติออกภาพเสีย (ทช)
 ไม้ เป็นคานามประเภทที่ 1 ที่เป็นคานอกประเภท
 คำว่า ต้น เป็นคานามประเภทที่ 2 ที่แสดง "จำนวน 1" ถูกนำ
 มาใช้เป็นคำลักษณนามนับจำนวน "ไม้"

ตัวอย่างข้างต้นนี้แสดงปัจจัยทางความหมายของคานามเรียกอวัยวะและ
 ส่วนของพืชที่มีความหมายแสดงปริมาณอยู่ในตัวคานาม ความหมายดังกล่าวนี้เอื้อให้
 คานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนาม อย่างไรก็ตามในการกลาย
 จากคานามเรียกอวัยวะบางคำเป็นคำลักษณนามนั้นมีปัจจัยอุปลักษณะที่เกี่ยวข้องด้วย
 ปัจจัยอุปลักษณะเป็นปัจจัยเกี่ยวกับการมองเห็นความคล้ายคลึงกันของสิ่ง 2 สิ่ง เช่น
 เห็นความคล้ายคลึงทางรูปร่างของลูกกระป๋องกับน้อยหน้าซึ่งเป็นผลไม้ จึงเกิดการ
 เปรียบลูกกระป๋องที่มีลักษณะกลม ๆ กับน้อยหน้า การเปรียบเทียบลักษณะดังกล่าวนี้อาจ
 กล่าวได้ว่าเป็นขั้นต่ำของอุปลักษณะ เพราะเป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่มีรูปร่างคล้ายกันและ
 มีลักษณะเป็นรูปธรรมมาก ตัวอย่าง คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำ
 ลักษณนามซึ่งเกิดจากปัจจัยทางความหมายของคานามและปัจจัยอุปลักษณะได้แก่คำว่า หลัง

- (10) เจ้าพระวรมหาอุปราชาบังเกิดด้วยมหาสิทธิ์ชาติได้สร้างแปลงยังจิวดิน
 คือว่าภะนั่งแม่ฆ่า แรกก่อนนั้น แปลงท่อนั้นภะนั่งตั้งเวียงอาดท่าแพ
 ออกาหนี 179 วา ส้างสาลาLOY 2 หลัง. . . (ตำนานพื้นเมือง, 168)

คำว่า สาลาLOY เป็นคานามประเภทที่ 1 ที่เป็นคานอกประเภท ซึ่งไม่มี
 ความหมายแสดงปริมาณในตัวคานาม คำว่า หลัง เป็นคำลักษณนามซึ่งกลายมาจาก
 คานามเรียกอวัยวะ "หลัง" ซึ่งเป็นอวัยวะของคนและเป็นส่วนที่รัดงอได้ คำว่า หลัง
 เป็นคานามประเภทที่ 2 ที่มีความหมายแสดงปริมาณ "1" เนื่องจาก "หลัง" ของคน
 มีจำนวน "1" หลังของคนถูกนำมาเปรียบกับส่วนที่เป็นเครื่องมุงของศาลาซึ่งมีลักษณะ
 รัดงอได้แบบหลังของคนและมีจำนวน "1" เช่นเดียวกันหลังของคน นอกจากนี้ส่วนที่เป็น
 หลังของศาลายังมีลักษณะเป็นหน่วยซึ่งเราสามารถนับได้ ปัจจัย 2 ปัจจัยดังกล่าวมีส่วน
 ท้าให้คำว่า หลัง กลายเป็นคำลักษณนาม

อนึ่งปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ก็: เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้คำนามเรียก
อวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณะนาม นอกจากปัจจัยทางความหมายแสดง
บริเวณที่มีอยู่ในตัวคำนามแล้ว บางทีการซ้ำ (repeat) คำนามก็อาจมีส่วนในการ
ทำให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณะนามด้วย เช่นในกรณี
"8 ตัวหมา" หากการซ้ำ "ตัวหมา" เป็นดังที่ปรากฏในบริบท "ตัวหมา 8 ตัวหมา"
คำว่า ตัว ที่ขีดเส้นใต้แสดงให้เห็นคำนามที่ถูกซ้ำ คำว่า ตัว ที่ปรากฏหลังคำ
แสดงบริเวณ "8" จะได้ความหมายเป็น "หน่วย" เพิ่มเข้ามาด้วย ต่อมาคำว่า
หมา ซึ่งเป็นส่วนขยายของคำว่า ตัว อาจถูกละไปทำให้คำว่า ตัว กลายเป็นคำลักษณะนาม
และหมายถึง หน่วย ที่ใช้ช่วยในการแสดงปริมาณสัตว์หรือสิ่งไม่มีชีวิตได้ทั่วไป

ในกรณีคำว่า ใบ ที่กลายเป็นคำลักษณะนามเรียกส่วนของพืชเป็นคำลักษณะนาม
ทำใช้กับคำนามที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตนั้นดูเหมือนว่ามีปัจจัยค่อนข้างซับซ้อน คำว่า ใบ ที่
กลายเป็นคำลักษณะนามอาจเกิดจากปัจจัย 3 ปัจจัยคือปัจจัยทางความหมายของคำ
ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ และปัจจัยอุปลักษณะ กล่าวคือ คำว่า ใบ เป็นคำที่มีความ
หมายแสดงปริมาณในตัวเองเป็น "1" หรือ "2" (ใบของพืชมีชนิดที่เป็นใบเดี่ยว
เดี่ยวและใบเลี้ยงคู่) และคำว่า ใบ ที่กลายเป็นคำลักษณะนามอาจเกิดจากปัจจัย
ทางวากยสัมพันธ์คือเกิดจากการซ้ำคำนามเพื่อแสดงปริมาณที่ชัดเจนเช่นอาจปรากฏ
ในบริบท "ใบไม้ 3 ใบไม้" (ที่สันนิษฐานเช่นนี้เนื่องจากหลักฐาน "8 ตัวหมา")
ต่อมาคำว่า ไม้ ที่เป็นส่วนขยายของคำว่า ใบ อาจถูกละไป คำว่า ใบ กลายเป็น
คำลักษณะนามทำใช้กับใบของพืชได้ทั่วไป ในขั้นนี้ปัจจัยอุปลักษณะอาจเข้ามามีบทบาท
กล่าวคือช่วยทำให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกับใบไม้เช่น เปรียบรูปร่าง
ของประตู หรือ หลานเงิน กับรูปร่างของใบไม้ รูปร่างที่คล้ายคลึงกันของสิ่งเหล่านี้
คือ ลักษณะที่เป็นแผ่นแบน คำว่า ใบ ที่เป็นคำลักษณะนามจึงถูกขยายขอบเขตให้สามารถ
ทำใช้กับสิ่งไม่มีชีวิตที่มีรูปร่างคล้ายกับใบไม้ด้วย ผลที่เกิดขึ้นคือความหมายของคำว่า
ใบ มีลักษณะทั่วไปและเป็นนามธรรมมากขึ้น (more abstract) คือเป็นหน่วย
(unit) ที่ช่วยในการแสดงปริมาณของคำนามที่ไม่มี ความหมายแสดงปริมาณ
ตัวเอง ตัวอย่างคำว่า ใบ

- (11) พระเบญเจ้าทัง 3 พระองค์พร้อมกันก่อสร้างแปลงทาด้าว
 ปรากฏการกานพวง เมกเวียงทัง 4 ด้าน แจ่งเวียงทัง 4
 ปะตูทัง 5 ใบ (ตำนานพื้นเมือง, 145)
- (12) ชาวัดทังมวลชุดเอาดินละอิดอันอยู่ตังนั้นออก คีได้ทีตทองลูก 1
 านทีตทองนั้นมีพระพุทธรูปเงิน 22 องค์. . . หลายเงิน 5 ใบ
 (ตำนานพื้นเมือง, 157)
- คำว่า หลายเงิน หมายถึง หิริอุบัตร์-แผ่นสำหรับจารึกที่ทาด้วยเงิน

คำว่า ปะตู และหลายเงินเป็นคำนามประเภทที่ 1 เป็นสิ่งไม่มีชีวิตมีรูปร่าง
 เป็นแผ่นแบน ส่วนคำว่า ใบ ถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณนาม เนื่องจากปัจจัยทางความ
 หมายของคำคือ คำว่า ใบ มีความหมายแสดงปริมาณ "1" หรือ "2" และใบไม่มีลักษณะ
 เป็นหน่วยที่อยู่ด้วยตัวมันเองทำให้เราสามารถนับได้ คำว่า ใบ ที่เป็นคำลักษณนามอาจ
 เกิดจากปัจจัยทางวากยสัมพันธ์คือการชื่อนามก่อนที่ปัจจัยอุปลักษณณ์จะช่วยทำให้คำว่า ใบ
 มีลักษณะทั่วไปและเป็นนามธรรมมากขึ้น

สรุปปัจจัยที่ช่วยให้คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนาม
 เกิดจากปัจจัยทางความหมายภายในคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเองซึ่งเป็นคำที่มี
 ความหมายแสดงปริมาณและมีลักษณะเป็นหน่วยแต่ละหน่วยที่สามารถนับได้ คำเรียกอวัยวะ
 และส่วนของพืชจึงถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณนามเพื่อช่วยให้คำนามที่ไม่มีความหมายแสดง
 ปริมาณสามารถแสดงปริมาณได้ชัดเจน อย่างไรก็ตามการกลายจากคำนามเรียกอวัยวะ
 และส่วนของพืชเป็นคำลักษณนามอาจมีปัจจัยอุปลักษณณ์ หรือ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ร่วม
 ด้วยดังได้กล่าวแล้ว

กระบวนการกลายจากคํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม

กระบวนการการกลายจากคํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็นคำลักษณนามประกอบด้วยกระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด (decategorialization) กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป (generalization) และกระบวนการเจาะจงเลือก (specialization) ผู้วิจัยมาได้พิจารณากระบวนการทางเสียง เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาภาษาเขียนในอดีตจึงยากที่จะทราบว่าภาษาไทยล้านนาในสมัยดังกล่าวออกเสียงหนัก/เบาอย่างไรในคำที่เป็นคำไวยากรณ์ อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องระบบเสียงของภาษาไทยล้านนาในสมัยโบราณอาจทำได้โดยเริ่มจากการศึกษาเชิงประวัติ-เปรียบเทียบก่อน แล้วจึงศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเสียงว่าสัมพันธ์กับการกลายเป็นคำไวยากรณ์หรือไม่ซึ่งมาต่ออยู่ในขอบเขตงานวิจัยนี้

กระบวนการกลายจากคํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม มีดังนี้

1. กระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด

กระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด เป็นกระบวนการสูญคุณสมบัติซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของหมวดคำเดิม คำเรียกอวัยวะที่เป็นคํานามมีคุณสมบัติซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำหมวดคํานามซึ่งในที่นี้จะแสดงในรูปแบบอรรถลักษณะประจำหมวดคํานาม (categorial features) ดังนี้คือ [มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่] และ [ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี] คุณสมบัติทั้งสองนี้เป็นคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคํานาม คํานามยังมีคุณสมบัติอื่น ๆ ด้วยซึ่งเป็นคุณสมบัติใหม่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคํานามซึ่งได้แก่ [คํานามปรากฏร่วมกับคำชี้เฉพาะได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าคำชี้เฉพาะ] [คํานามปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุภาคย์ได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าอนุภาคย์] [คํานามปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นบุพบทลีแสดงความเป็นเจ้าของ หรือบุพบทลีแสดงสถานที่ได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าบุพบทลี] [คํานาม

ปรากฏร่วมกับคำบุพบทได้ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำบุพบท] คำลักษณนามที่กลายมาจาก
 คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชจะสูญเสียคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคำนามไป
 และมีเงื่อนไขการปรากฏในบริบทแตกต่างจากเมื่อเป็นคำนาม ดังนี้

คุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับ ของหมวดคำนาม	คำเรียกอวัยวะ และส่วนของพืช ที่เป็นคำนาม	คำเรียกอวัยวะ และส่วนของพืช ที่เป็นคำลักษณนาม
[มีความหมายประจำคำ หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)]	[+มีความหมายประจำคำ หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่]	[-มีความหมายประจำคำ หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ แต่มีความหมายเป็น นามธรรมหมายถึง หน่วย]
[เป็นหน่วยหลักของนามวลี]	[+เป็นหน่วยหลักของนามวลี]	[-เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามสูญเสียคุณสมบัติ
 เป็นลักษณะบังคับของหมวดคำนามไปคือไม่มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่
 แต่มีความหมายเป็นนามธรรมหมายถึงหน่วย และไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี
 คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามปรากฏร่วมกับคำนาม
 และมีตำแหน่งอยู่หลังแสดงปริมาณ ดังนี้

คุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับ ของหมวดคำนาม	คำเรียกอวัยวะ และส่วนของพืช ที่เป็นคำนาม	คำเรียกอวัยวะ และส่วนของพืช ที่เป็นคำลักษณนาม
[ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้า คำแสดงปริมาณ]	[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้า คำแสดงปริมาณ]	[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณได้ แต่มีตำแหน่งอยู่หลัง คำแสดงปริมาณ]

ตัวอย่าง

(13) หน่วยฝ้ายอันนั้นจึงออกออกมา เบนตัน... (มส, 71)

คำว่า ตัน เป็นคำนาม มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำนาม คือมีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ และเป็นหน่วยหลักของนามวลี

(9) แหม่นว่าแผ่นดินแต่ไม่มีสามตันอยู่นั้นก็พอชุดสีคอกาพิเศษ (ทช)

คำว่า ตัน ที่เป็นคำลักษณนามไม่มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคำนามคือไม่มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ แต่มีความหมายเป็นนามธรรม หมายถึง หน่วย และไม่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี คำว่า ตัน ที่เป็นคำลักษณนาม ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณและมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ "สาม"

2. กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป

กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปเป็นกระบวนการทำให้อรรถลักษณะ* เจาะจงในคำนามหายไ้ เนื่องจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามจะไม่มีมีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ ส่วนอรรถลักษณะที่เหลือจึงเป็นอรรถลักษณะที่นำชื่ออรรถลักษณะเจาะจงจริงจะถูกทำให้เป็นนามธรรม

*อรรถลักษณะที่นำชื่ออธิบายในกระบวนการนี้เป็นอรรถลักษณะของคำนาม ส่วนอรรถลักษณะ [มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่] และ อรรถลักษณะ [เป็นหน่วยหลักของนามวลี] เป็นอรรถลักษณะของหมวดคำนาม ซึ่งเป็นอรรถลักษณะในระดับสูงกว่าอรรถลักษณะของคำนาม

ความหมายประจำคำของคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชประกอบด้วย
 วรรณลักษณะ วรรณลักษณะในที่นี้หมายถึง ความหมายย่อยที่เป็นองค์ประกอบของความ
 หมายของคำ ตัวอย่างคำว่า "man" ประกอบด้วยวรรณลักษณะ +human +adult
 +male (Leech, 1981: 90) สัญลักษณ์ + หมายถึง มี หรือ เป็น ส่วนสัญลักษณ์
 - หมายถึง ไม่มี หรือ ไม่เป็น

วรรณลักษณะของคำมี 2 ประเภท (Chomsky, 1965) คือ วรรณลักษณะ
 ที่เป็นวรรณลักษณะประจำคำ (inherent features) และ วรรณลักษณะที่แสดง
 เงื่อนไขการปรากฏในบริบท (contextual features) วรรณลักษณะประจำคำ
 คือ วรรณลักษณะที่มีอยู่ข้างในคำซึ่งได้แก่ วรรณลักษณะนอกหมวดของคำ เช่น [นาม]
 หรือ [กริยา] และวรรณลักษณะเจาะจงเช่น [สิ่งมีชีวิต] [คน] [สัตว์] [พืช]
 [ส่วนประกอบ] หรือ [ส่วนของร่างกายที่อยู่เหนือคอขึ้นไป] ส่วนวรรณลักษณะที่
 แสดงเงื่อนไขการปรากฏในบริบทคือ วรรณลักษณะที่แสดงการปรากฏของคำในบริบท
 ตัวอย่างเช่น คำกริยาที่เป็นกรรมกริยาต้องปรากฏหน้านามวลี ดังนี้ [____นามวลี]
 (Chomsky, 1965: 93)

วรรณลักษณะที่ใช้อธิบายความหมายของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชมี
 ดังนี้

1. วรรณลักษณะนอกหมวดของคำ

[นาม]	หมายถึง	หมวดคำนาม
[ลักษณนาม]	หมายถึง	หมวดคำลักษณนาม
[บุพบท]	หมายถึง	หมวดคำบุพบท
[คำเชื่อมอนุพากย์]	หมายถึง	หมวดคำเชื่อมอนุพากย์
[สรรพนาม]	หมายถึง	หมวดคำสรรพนาม

2. อรรถลักษณะเจาะจง

2.1 อรรถลักษณะที่เป็นอรรถลักษณะเจาะจงจริง

[ชีวิต] หมายถึง สิ่งที่เกิดเติบโตได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงที่
สังเกตได้อย่างชัดเจน ได้แก่ คน สัตว์ พืช

[คน] หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า คน และอวัยวะ

[สัตว์] หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า สัตว์

[พืช] หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า พืช และส่วนของต้นพืช

[ทั้งตัว] หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ของอวัยวะรวมกันทั้งตัว

[ทั้งต้น] หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ของต้นพืชรวมกันทั้งต้น

[ส่วนประกอบ] หมายถึง ส่วนหนึ่งของส่วนต่าง ๆ ของต้นพืช

[เป็นแกนให้ส่วนต่าง ๆ ติดอยู่] หมายถึง อวัยวะของร่างกายที่
เป็นแกนให้ส่วนต่าง ๆ ติดอยู่

[เป็นแกนที่ช่วยพยุงกิ่ง ใบ ดอก ผล และเมล็ด] หมายถึง
ส่วนของพืชที่เป็นแกนพยุงกิ่ง
ใบ ดอก ผล และเมล็ดของพืช

[ซีกของกายที่ตรงกันข้ามกับหน้าอก] หมายถึง อวัยวะของร่าง
กายที่อยู่ตรงข้ามกับหน้าอก

2.2 อรรถลักษณะที่นำใช้อรรถลักษณะเจาะจงจริง

[แสดงปริมาณในตัวเองเป็น 1] หมายถึง มีจำนวน "1"

[เป็นหน่วยแต่ละหน่วย] หมายถึง เป็นหน่วยแต่ละหน่วยที่อยู่
ด้วยตัวของมันเอง และเรา
สามารถนับได้

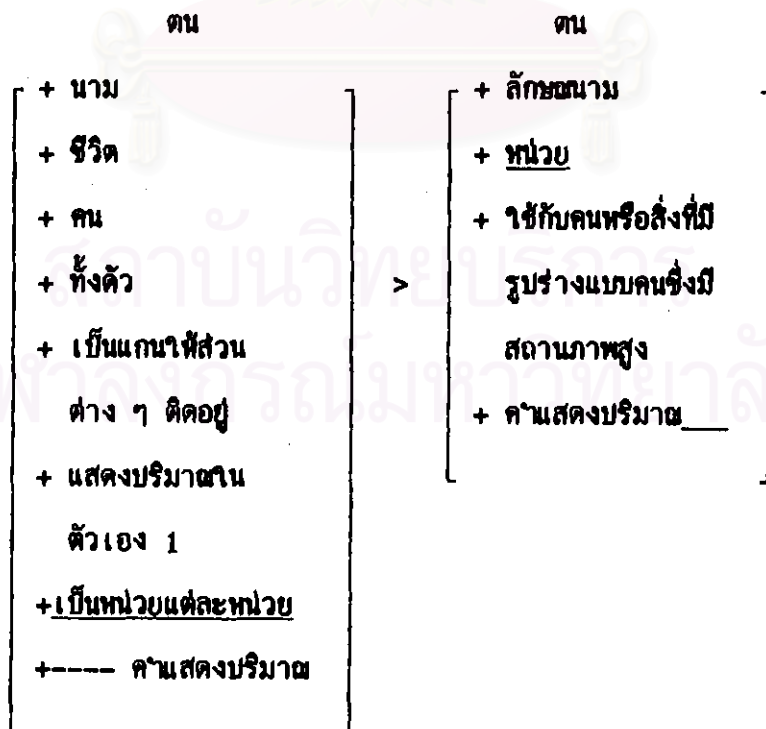
3. อรรถลักษณะที่แสดงเงื่อนไขการปรากฏในบริบท

คำแสดง ปริมาณ -----	หมายถึง คำที่เป็นคำลักษณนามปรากฏหลัง คำแสดงปริมาณ
------------------------	--

[--- คำนาม] หมายถึง คำที่เป็นคำนามทบทปรากฏหน้าคำนาม

[คำนาม---อนุพจน์] หมายถึง คำที่เป็นคำเชื่อมอนุพจน์
ปรากฏหลังคำนาม และนำ
หน้าอนุพจน์

เมื่อคำนามเรียกด้วยระและส่วนของพิทกลายเป็นคำลักษณนาม กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปจะทำการหรือรณลักษณะที่เป็นอรรถลักษณะเจาะจงจริงของคำนามเรียกด้วยระและส่วนของพิทหายไป เนื่องจากคำนามเรียกด้วยระและส่วนของพิทที่กลายเป็นคำลักษณนามไม่มีความหมายประจำคำหมายถึง สิ่งที่ตั้งอยู่แต่มีความหมายเป็นนามธรรมหมายถึง หน่วย คำนามเรียกด้วยระและส่วนของพิทจึงไม่มีอรรถลักษณะเจาะจงที่แสดงถึง "สิ่งที่มีอยู่" เช่น [ชีวิต] [คน] [สัตว์] [พืช] [ทั้งตัว] [ทั้งต้น] [ส่วนประกอบ] [เป็นแกนที่ส่วนต่าง ๆ ติดอยู่] [เป็นแกนที่ช่วยพยุงกิ่ง าม ดอก ผล และเมล็ด] หรือ [อวัยวะที่ตรงกันข้ามกับหน้าอก] อีกต่อไป ส่วนอรรถลักษณะที่มาใช้อรรถลักษณะเจาะจงจริงจะถูกทำให้เป็นนามธรรม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

- (14) ตนพระพุทธรูปเจ้ากลมแป้นตั้งคนทั้งหลาย (อ,4)
- (15) ยังมีมหากระษัตริตน 1 คืออยู่ในเมืองอินทปัตฐนครบุรีแล (จันท1.7)
คำว่า ตน ในตัวอย่าง (14) (15) เป็นคำนาม
- (2) ท้าวจตุโลกปาละทั้ง 4 ตนถือเอาสรภัญญะอยู่ถ้ำร้างสวนทิศสะ
ทั้ง 4 ษะแล (อ4)
- (16) มัดกกับป้ออัน 1 ประดับด้วยพระพุทธรูปเจ้า 2 ตน (อ1)
- (17) โภษิตัดเจ้าก็เข้าพสุสวนอุทยานเพื่อเล่นมหาพรตก็หันมาย
เทวบุตร 3 ตน (อ6)
- (18) เจ้าสีทันดรทิศาฆร 2 ตนมารบกันณอากาศกลางหา . . .
(จันท1.7)

คำว่า ตน ในตัวอย่าง (2) (16) (17) (18) เป็นคำลักษณนาม

กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปเป็นกระบวนการทำที่อรรถลักษณะ

ที่เป็นอรรถลักษณะเจาะจงจริงของคำนาม "ตน" ซึ่งได้แก่ [+ชีวิต] [+คน]

[+ทั้งตัว] [+เป็นแกนให้ส่วนต่าง ๆ ติดอยู่] หายไป ส่วนอรรถลักษณะที่มาใช้อรรถลักษณะ

เจาะจงจริงคืออรรถลักษณะ [+แสดงปริมาณในตัวเองเป็น 1] ถูกลบไป เหลืออรรถลักษณะ

[+เป็นหน่วยแต่ละหน่วย] ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปบนลักษณะที่เป็นนามธรรมคือเป็น "หน่วย"

คำว่า ตน ที่เป็นคำนามปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณและมีตำแหน่งอยู่หน้าคำแสดง

ปริมาณ เมื่อคำว่า ตน กลายเป็นคำลักษณนาม คำว่า ตน ปรากฏร่วมกับคำแสดง

ปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ และใช้กับคำนามที่เป็น คน หรือ

สิ่งที่มีรูปร่างแบบคนซึ่งมีสถานภาพสูง

ต้น	>	ต้น
<div style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> + นาม + ชีวิต + พิศ + ส่วนประกอบ + เป็นแทนที่ช่วยพ่วงกิ่ง ใบ ดอก ผลและเมล็ด + แสดงปริมาณ ตัวเอง 1 + <u>เป็นหน่วยแต่ละหน่วย</u> + ---- <u>คำแสดงปริมาณ</u> </div>	>	<div style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; padding: 5px;"> + <u>ลักษณนาม</u> + <u>หน่วย</u> + <u>ใช้กับพจน์มีลักษณนาม</u> + <u>คำแสดง</u> _____ <u>ปริมาณ</u> </div>

ตัวอย่าง

(19) อันว่าหน่วยฝ้ายอันนั้นจึงออกออกมาเป็นต้นเป็นใบ (นส, 71)

(20) ผู้อันชื่อว่าภักชุกัณณะนั้นขึ้นมาเนรมิตว่ามีวงต้น 1 (อ 7)

คำว่า ต้น ใบตัวอย่าง (19) (20) เป็นคำนาม

(11) แม่นว่าหุ่นดินแต่มีสามต้นอยู่นั้นคือหูขลุ่ยคอกกาพเสียบ (ทธ)

คำว่า ต้น เป็นคำลักษณนาม

กระบวนการทักหามีความหมายทั่วไปเป็นกระบวนการทักหือรรดลักษณ

ที่เป็นอรรดลักษณเจะจงจริงของคำนาม "ต้น" ซึ่งได้แก่ [+ชีวิต] [+พิศ]

[+ส่วนประกอบ] [+เป็นแทนที่ช่วยพ่วงกิ่ง ใบ ดอก ผล และ เมล็ด] พายใบ

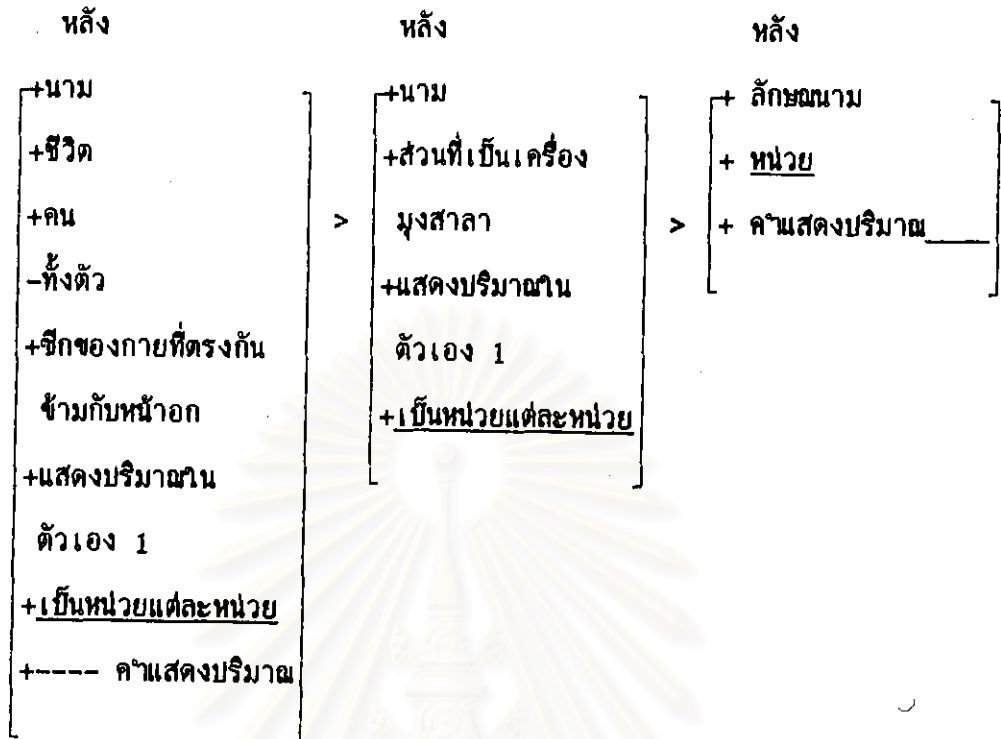
ส่วนอรรดลักษณที่เามาชอรรดลักษณเจะจงจริงคืออรรดลักษณ [+แสดงปริมาณ] เาตัวเอง

เป็น 1] ถูกกลดใบ เหลืออรรดลักษณ [+เป็นหน่วยแต่ละหน่วย] ซึ่งถูกทักหือเป็นนามธรรม

คือเป็น "หน่วย" คำว่า ต้น ที่เป็นคำนามปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณและมีตำแหน่งอยู่

หน้าคำแสดงปริมาณ เมื่อคำว่า ต้น กลายเป็นคำลักษณนาม คำว่า ต้น ปรากฏร่วมกับ

คำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ และใช้กับคำนามที่เป็นพจน์มีลักษณ

(21) จึงหุบเอาก่อนจีข้างก่อน 1 ถิมซัดใส่ถูกหลังนางพิทพาวดี. . . (กุสส)

(22) ส่วนตั้งตนแห่งข้านี้ จูงหื้อเบนศาลาหลัง 1 อยู่ท่ากลางสวน
 อุทยานนี้เทอะ (โสนันท)

คำว่า หลัง ในตัวอย่าง (21) (22) เป็นคำนาม

(10) เจ้าพระวรมหาอุปราชาบังเกิดด้วยมหาสิทธิ์าศิได้สร้างแปลงยัง
 ขั้วดินคือว่าละนั่งแม่ข้า แรกก่อนวันนั้น แปลงท่อน้ำละนั่งตั้งเวียงอาด
 ท่าแพออกโพมี 179 วา ส้างศาลาลอย 2 หลัง. . .

(ตำนานพื้นเมือง, 168)

คำว่า หลัง เป็นคำลักษณนาม

กระบวนการที่ทำให้คำว่า หลัง กลายเป็นคำลักษณนามมี 3 กระบวนการ
 คือ กระบวนการอุปลักษณ กระบวนการสุญคุณสมบัติ และกระบวนการทำให้มีความหมาย
 ทั่วไป กระบวนการอุปลักษณเป็นกระบวนการเปรียบเทียบให้สิ่งมีส่วนต่าง ๆ แบบอวัยวะของคน
 เช่น เปรียบส่วนที่เป็นเครื่องมุงศาลากับ "หลัง" ของคน หลังของศาลามีจำนวน "1"
 และหลังของคนก็มีจำนวน "1" เช่นเดียวกัน การเปรียบเทียบหลังของศาลากับหลังของคน
 ทำให้ความหมายของคำว่า หลัง ขยายออกไปคือมีความหมายบอกศาลาทั้งหลัง (whole)

ประกอบกับคำว่า หลัง มีความหมายแสดงปริมาณ "1" และมีลักษณะเป็นหน่วยแต่ละหน่วยที่เราสามารถนับได้ ดังนั้นคำว่า หลัง จึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคำลักษณนาม

ผู้วิจัยพบการเปรียบเทียบของคนกับส่วนที่เป็นเครื่องมุงศาลาจากเอกสารเรื่องโรสนันทราดก ดังนี้

ส่วนดั้งตนแห่งข้างนี้ จุงหือเบนเสาสาลาหลัง 1 อยู่ท่ากลางสวนอุทริยานนี้เทอะ
ดินแลมือแห่งข้างจุงเบนเสาสาลา 4 เหล้มเทอะ ทองแห่งข้างจุงหือเบนหินสาลา
พายนเทอะ หลังแห่งข้างจุงหือเบนครืองมุงสาลา อกคำบีคแห่งข้างจุงหือเบน
หินสาลา 2 ขำงแห่งข้างจุงหือเบนพาสาลา หีวแห่งข้างจุงหือเบนหินาทวารสาลา
ตาแห่งข้างทัง 2 จุงเบนนกแขกเด้า 2 ตัว รูจารจาหือเบนพาสาแห่งคนจาเิงกัน
โพมาเทอะ

กระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวดจะทำให้คำว่า หลัง (ส่วนที่เป็นเครื่องมุงของศาลา) สูญคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคำนามไปคือ ไม่มีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ และไม่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี คำว่า หลัง ที่กลายเป็นคำลักษณนามจะปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณและมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ "2" ส่วนกระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปจะทำให้หรือรรถลักษณะที่เป็นอรรถลักษณะเจาะจงจริงของคำนาม "หลัง" ซึ่งได้แก่ [+ชีวิต] [+คน] [-ทั้งตัว] [+ชีวิตของกายที่ตรงกันข้ามกับหน้าอก] หายไป เนื่องจากคำว่า หลัง ที่เป็นคำลักษณนามไม่ได้หมายถึง ส่วนที่เป็นเครื่องมุงของศาลาอีกต่อไป ส่วนอรรถลักษณะที่มาของอรรถลักษณะเจาะจงจริงคืออรรถลักษณะ [+แสดงปริมาณกันตัวเองเป็น 1] ถูกลบไป เหลืออรรถลักษณะ [+เป็นหน่วยแต่ละหน่วย] ซึ่งถูกทำให้เป็นนามธรรมคือเป็น "หน่วย"

3. กระบวนการเจาะจงเลือก

กระบวนการเจาะจงเลือกเป็นกระบวนการเลือกคำที่มีลักษณะทั่วไปมา
 ทำเป็นคำวैयाกรณ์ คำที่ถูกเลือกมาเป็นคำวैयाกรณ์จะเป็นคำที่มีความหมายทั่วไปและ
 ใช้งานได้ทั่วไป ฮอปเปอร์ และทรากอตต์ (Hopper and Traugott, 1993: 97)
 กล่าวถึงลักษณะของคำที่ถูกเลือกมาเป็นคำวैयाกรณ์ว่า คำที่เป็นคำศัพท์พื้นฐาน (basic
 words) เช่น คำกริยาที่ถูกเลือกมาเป็นคำวैयाกรณ์จะเป็นคำกริยาที่เป็นคำจ่ากลุ่ม
 (superordinate) เช่น กริยาพูด/กล่าว (say) กริยาเคลื่อนที่ไป (go) เป็นต้น
 แต่คำกริยาที่มีความหมายเจาะจงจะไม่ถูกเลือกมาเป็นคำวैयाกรณ์เช่น กระซิบ
 (whisper) ยืนยัน (assert) เป็นต้น

กระบวนการเจาะจงเลือกที่เกิดขึ้นในการกลายจากคํานามเรียกอวัยวะ
 และส่วนของพืชเป็นคำลักษณนามเกิดขึ้นในคำเรียกอวัยวะที่มีความหมายเหมือนกัน
 คือคำว่า ตน ตัว คิง ซึ่งหมายถึงร่างกายของคน คำที่ถูกเจาะจงเลือกมาเป็นคำ
 ลักษณนามคือคำว่า ตน และ ตัว ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายทั่วไป และใช้ได้ทั่วไป
 มากกว่าคำว่า "คิง" ทั้งนี้เพราะคำว่า "คิง" เป็นคำที่มีความหมายเฉพาะมากกว่า
 คำว่า ตน และ ตัว กล่าวคือคำว่า "คิง" มีความหมายเกี่ยวกับ "ความรู้สึก"
 (sense) ด้วย เนื่องจากผู้วิจัยพบคำว่า "คิง" บราจรวมกับกริยาที่เกี่ยวข้องกับ
 ความรู้สึก เช่น รู้คิง สิมคิง ดังตัวอย่าง

- (23) พระภูมิ่งรายได้ยื่นคัมหาเดรเจ้าเมตตาดั้นนั้น มีจาฮยินดี
 มากนัก. . . จึงมาหาข่างยังมีผู้ชื้อกานโรตมาแล้วหื้อแปลงรูป
 พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ นั้ง 3 องค์ ฮยิน 2 องค์ องค์ 1
 ใหญ่สูงเท่าคิงเจ้ามิ่งราย (ตำนานพื้นเมือง, 27)
 คำว่า "คิง" เป็นคํานามหมายถึงร่างกาย

- (24) คนทั้งหลายอันมากผู้ใดแลได้คิดว่าจักไปด้วยกับเจ้าโรหิสัตว์
เจ้าตั้งอันคือลวดโพอยู่ในอากาศบัดนั้นแล คือว่าสของจีนโพเมื่อ
าต ยามาต ก็รูคิงได้แล (มส,97)
คำว่า "คิง" เป็นกริยาประสม (ในพจนานุกรมล้านนา-ไทยให้
ไว้ว่า "รูคิง" หมายถึงรู้สึกตัว)
- (25) ส่วนอันว่าพระกระสัดทั้ง 4 พระองค์ ก็ทรงทุกขเวทนาอันได้
พลัดพรากจากกันเมื่อนานจึงมาหันหน้า หอสยุมท้าวลิมคิงโพพาน
สถานที่นั้นหันแล (สุวัณ466)
คำว่า "ลิมคิง" เป็นกริยาประสม (ในพจนานุกรมล้านนา-ไทย
ไว้ว่า "ลิมคิง" หมายถึง ลิมตัว เผลอตัว เคลิ้ม)

จากแนวคิดของฮอปเปอร์ และทรกอตต์เรื่องคำศัพท์พื้นฐาน หรือคำจ่า
กลุ่มที่กล่าวแล้ว ดูเหมือนว่าคำว่า "ตน" และ "ตัว" เป็นคำสามัญมากกว่าคำว่า
"คิง" ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกด้วย นอกจากนี้คำว่า "คิง" ที่
ปรากฏในเอกสารนั้นปรากฏขึ้นเพื่อความที่เกี่ยวกับพิธีกรรมและความศักดิ์สิทธิ์ดัง
ตัวอย่างในข้อ (23) ที่พระญามังรายให้สร้างพระพุทธรูปองค์หนึ่งสูงเท่าองค์ของ
พระญามังราย และจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยล้านนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ของคำทั้งสามคือ "ตน" "ตัว" และ "คิง" แล้ว ปรากฏว่าทั้งสามคำเป็นคำลูกกลุ่ม
ที่ไม่มีคำใดคำหนึ่งในสามคำนี้เป็นคำจากกลุ่ม (อุดม รุ่งเรืองศรี, สอบถาม, 10
ตุลาคม 2539) ผู้วิจัยเห็นว่าคงเป็นเพราะความหมายของคำว่า "คิง" ที่เกี่ยวกับ
ความรู้สึกและเป็นนามธรรม คำว่า "คิง" จึงไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) ที่
เราจะนับได้อย่างชัดเจน ดังนั้นคำว่า "คิง" จึงไม่ถูกเลือกมาทำเป็นคำลักษณนาม
ในขณะที่คำว่า ตน ตัว มีความเป็นรูปธรรมสูง หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่และเป็นหน่วย
แต่ละหน่วยที่เราสามารถนับได้ คำว่า ตน และ ตัว จึงถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณนาม

โดยสรุปการกลายจากคํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม
ในภาษาไทยล้านนามีปัจจัยที่ช่วยทำให้เกิดการกลาย คือปัจจัยทางภาษาซึ่งได้แก่ ปัจจัย
ทางความหมาย และ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ และมีปัจจัยที่นำมาช่วยปัจจัยทางภาษาซึ่ง
ได้แก่ ปัจจัยอุปลักษณะ คํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามมี
ปัจจัยต่างกัน ตัวอย่างเช่นคำว่า ตน และ ต้น มีปัจจัยที่ช่วยทำให้เกิดการกลายเป็นคำลักษณนาม
ปัจจัยเดียวคือ ปัจจัยความหมายแสดงปริมาณที่มีอยู่ในตัวคํานาม ในขณะที่คำว่า หลัง
มีปัจจัยที่ช่วยทำให้เกิดการกลายเป็นคำลักษณนาม 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยความหมายแสดงปริมาณและ
ปัจจัยอุปลักษณะ หรือ คำว่า ตัว มีปัจจัยที่ช่วยทำให้เกิดการกลายเป็นคำลักษณนาม 2 ปัจจัยคือ
ปัจจัยความหมายแสดงปริมาณและปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ เป็นต้น

ส่วนกระบวนการที่ช่วยทำให้คํานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลายเป็น
คำลักษณนามได้แก่ กระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด ซึ่งเป็นการทำให้คำเรียกอวัยวะ
และส่วนของพืชที่เป็นคํานามสูญคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของหมวดคํานามไป และ
กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปซึ่งเป็นกระบวนการทำให้หรือรรถลักษณะที่เป็น
อรรถลักษณะเจาะจงจริงหายไป อรรถลักษณะที่นำมาใช้อรรถลักษณะเจาะจงจริงบาง
อรรถลักษณะถูกลดไป และบางอรรถลักษณะถูกทำให้เป็นนามธรรม คํานามเรียก
อวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามอาจผ่านกระบวนการทำให้เป็นคำ
ลักษณนามไม่เท่ากันกล่าวคือ คำเรียกอวัยวะบางคำอาจต้องผ่านกระบวนการ 3
กระบวนการเช่นคำว่า ตน และ ตัว ซึ่งผ่านกระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด
กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป และ กระบวนการเจาะจงเลือก หรือ
คำว่า หลัง ที่กลายเป็นคำลักษณนามต้องผ่านกระบวนการสูญคุณสมบัติของหมวด
กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป และ กระบวนการอุปลักษณะคือการเปรียบเทียบ
ส่วนที่เป็นเครื่องมือของศาลากับอวัยวะของคน ในขณะที่คำว่า ต้น ซึ่งเป็น
คำเรียกส่วนของพืชผ่านกระบวนการ 2 กระบวนการคือ กระบวนการสูญคุณสมบัติ
ของหมวด และกระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไปเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าการกลายจากคานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช เป็นคำลักษณนามเป็นไปแบบต่อเนื่อง ในตารางที่ 3 ซึ่งเป็นตารางสรุปหมวดคำ ของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช ผู้วิจัยได้แสดงบริบทการปรากฏของคำเรียก อวัยวะและส่วนของพืชที่เป็นคานามไว้ด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าคานามเรียกอวัยวะและ ส่วนของพืชที่กลายเป็นคำลักษณนามจะมีช่วงหนึ่งที่คานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช มีความหมายใหม่เพิ่มเข้ามาเมื่อปรากฏานบริบททางภาษาบางบริบท เช่นคำว่า ตัว ใน "ลัทธมาตัว 3000 เบี้ย พิณฑาส์ หมายดี ที่อาชีค้ำหมายนั้นก่อน แล้วยอม 8 ตัวหมา (มัง, 140)" ซึ่งหมายความว่า หากลัทธมา ด้ราคาตัวละ 3000 เบี้ย หากเป็น หมายดีเนื้อ หมายดีคำ ำพิณฑาส์ค้ำหมายตัวนั้นก่อนแล้วจึงปรับำหมยคำช้ยัก 8 ตัว (ทูนศรี บัวบุษ, 2535:140) คำว่า ตัว ในที่นี้ยังคงเป็นคานาม เนื่องจาก หมายดีถึง ตัวของหมาทั้งตัว และปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี "ตัวหมา" คำว่า "หมา" เป็นส่วนขยายที่แสดงผู้เป็นเจ้าของ "ตัว" ในขณะเดียวกันคำว่า ตัว ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ "8" คำว่า ตัว จึงอาจ เริ่มมีความหมายใหม่ที่เป็น "หน่วย" เพิ่มเข้ามาด้วย โดยเฉพาะในบริบทที่คำว่า ตัว ปรากฏกับคานามซึ่งเป็นคำบอกประเภท "สัตว์" และปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ "คู่" (หมายถึง ทุก) เช่น "ชื่ออันว่าสัตว์ทั้งหลายอันเกิดมาในโลกนี้ย่อมมีสภาวะปะนั้น เทียงคู่ตัวสัตว์แล (ปารมี2)" จะเห็นได้ว่าคำว่า ตัว ในที่นี้ดูเหมือนว่ามีความหมาย เป็น "หน่วย" ที่ใช้ช่วยในการแสดงปริมาณ "สัตว์ทุกตัว" มากกว่าที่จะหมายถึง ตัวที่เป็นร่างกายของสัตว์เหมือนคำว่า ตัว ใน "8 ตัวหมา" ผู้วิจัยเห็นว่าบางทีการ กลายจากคานามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนามที่ปรากฏในหน่วยสร้าง แสดงปริมาณทุกพจน์ "คานาม + คำแสดงปริมาณ + คำลักษณนาม" อาจมีเส้นทางดังนี้

ตัว > 8 ตัวหมา > ชุดัวสัตว์ > $\left. \begin{matrix} 8 \\ \text{ตัว} \end{matrix} \right\}$

คำนาม	คำนาม	คำนาม	คำลักษณนาม
[+มีความหมาย ประจำคำหมาย ถึงสิ่งที่ดำรงอยู่]	[+มีความหมาย ประจำคำหมาย ถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ คือตัวของหมา ทั้งตัว]	[+มีความหมาย ประจำคำ หมายถึง สิ่งที่ดำรงอยู่]	[-มีความหมาย ประจำคำหมายถึง สิ่งที่ดำรงอยู่ แต่ หมายถึงหน่วย]
[+ปรากฏเป็น หน่วยหลักของ นามวลี]	[+ปรากฏเป็น หน่วยหลัก ของนามวลี "ตัวหมา"]]	[+ปรากฏเป็น หน่วยหลัก ของนามวลี "ตัวสัตว์"]]	[-ปรากฏเป็น หน่วยหลัก ของนามวลี]
[+ปรากฏเป็นส่วน ขยายที่เป็นผู้ เป็นเจ้าของ]	[+ปรากฏกับ ส่วนขยายที่ เป็นผู้เป็น เจ้าของคือ "หมา"]]	[+ปรากฏกับ ส่วนขยายที่ เป็นผู้เป็น เจ้าของคือ "สัตว์"]]	
	[+เป็นหน่วย ทำช่วยงาน การแสดง ปริมาณ]	[+เป็นหน่วย ทำช่วยงาน การแสดง ปริมาณ]	
[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่ง อยู่หน้าคำแสดง ปริมาณ]	[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่ง อยู่หลังคำแสดง ปริมาณ]	[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่ง อยู่หลังคำแสดง ปริมาณ]	[+ปรากฏร่วมกับ คำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่ง อยู่หลังคำแสดง ปริมาณ]

8 ตัวหมา และ ชุดตัวสัตว์ แสดงให้เห็นความต่อเนื่องของการกลายจาก คำนาม ตัว เป็นคำลักษณนาม ตัว กล่าวคือ ก่อนที่คำว่า ตัว จะกลายเป็นคำลักษณนาม อย่างสมบูรณ์ คำว่า ตัว ไม่ได้กลายเป็นคำลักษณนามในทันที แต่คำว่า ตัว ยังคงความเป็นนามอยู่โดยมีความหมายประจำคำหมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ซึ่งเป็นตัวของหมาทั้งตัว และกลายเป็นตัวของสัตว์ เมื่อ ตัวหมา และ ตัวสัตว์ ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ คำว่า ตัว ได้ความหมายใหม่ที่เป็น "หน่วย" เพิ่มเข้ามา และมีตำแหน่งปรากฏหลัง คำแสดงปริมาณ คำว่า ตัว ใน "8 ตัวหมา" ยังมีความหมายชัดเจนว่าเป็น "ตัวของหมา" (แสดงด้วยตัวหนา) ส่วนคำว่า ตัว ใน "ชุดตัวสัตว์" มีความหมายเป็น "หน่วย" (แสดงด้วยตัวหนา) มากกว่าที่จะหมายถึงตัวของสัตว์ เมื่อคำนามที่อยู่ติดกับ คำว่า ตัว หายไป คำว่า ตัว จึงพัฒนาต่อมาเป็นคำลักษณนามซึ่งมีความหมายเป็น "หน่วย" และใช้ได้ทั่วไป

ส่วนคำว่า ตัว ที่ปรากฏในหน่วยสร้างแสดงปริมาณเอกพจน์เช่น ข้างตัว 1 บางคนพิจารณาให้คำว่า ตัว เป็นคำลักษณนามซึ่งปรากฏหน้าคำแสดงปริมาณ "1" เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าคำว่า ตัว ที่ปรากฏหน้าคำแสดงปริมาณ "1" เป็นคำนามที่ใกล้เคียงคำลักษณนามมาก คำว่า ตัว ในที่นี้ยังคงหมายถึง ตัวของสัตว์อยู่ และแม้ว่าคำว่า ตัว จะไม่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี แต่คำว่า ตัว ยังคงมีคุณสมบัติอื่นของคำนาม อยู่คือปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณได้ โดยคำแสดงปริมาณปรากฏตามหลังคำว่า ตัว ได้และทำหน้าที่ขยายคำนามเหมือนคำคุณศัพท์ตัวอย่างเช่น "ข้างตัวใหญ่" คำว่า ตัว ยังคงเป็นคำนามหมายถึงร่างกาย และมีคำคุณศัพท์ "ใหญ่" ซึ่งแสดงคุณลักษณะ (quality) ของคำนามมาขยายคำว่า ตัว ได้ อย่างไรก็ตามการที่คำว่า ตัว ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ "1" ทำให้คำว่า ตัว มีความหมายเป็น "หน่วย" ที่ใช้ช่วยในการแสดงปริมาณเพิ่มเข้ามาด้วย บางทีการที่คำว่า ตัว ไม่ปรากฏเป็น หน่วยหลักของนามวลี และมีความหมายใหม่ที่เป็น "หน่วย" เพิ่มเข้ามานั้นทำให้ คำว่า ตัว พัฒนาต่อมาจนกลายเป็นคำลักษณนาม